SUOMEN VAPAA-AJAN-
KALASTAJIEN
KESKUSJÄRJESTÖ

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 12
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

5.10.2026

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

VIITE Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö (HE 175/2026 vp), hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027 / Pääluokka 30

ASIA Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut pääluokkaa 30 koskien hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027 ja esittää sen kalatalouden edistämisen (30.40.51) osalta lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Kyseinen momentti kattaa kalastajilta kerättyjen kalastonhoitomaksuvarojen jakamisen kalastuslakiin kirjattuihin käyttötarkoituksiin kalatalouden edistämiseksi. SVK:n keskeiset huomiot valiokunnalle ovat seuraavia:

1. **Järkevästi rahoitettu kalatalouden edistäminen tuottaa Suomen valtiolle vuosittain miljardien eurojen hyödyt, jonka rahoitus perustuu kalastajien lunastamiin kalastonhoitomaksuihin.**
2. **SVK vetoaa valiokuntaan, jotta se ei lausunnossaan tue esityksiä omistajakorvauksien kasvattamiseksi, vaan korostaa varojen riittävää ohjaamista kalastusharrastuksen edistämiseen (mm. nuorisotyö) kalastuksen suosion ja kalatalouden rahoituksen ylläpitämiseksi.**
3. **Kalatalouden edistämisen jakosuhdevelan lyhentämiseksi SVK esittää, että kalastonhoitomaksuvarojen jako eri käyttökohteisiin palautetaan vastaamaan valtionvarainministeriön ehdotusta.**
4. **Talousarvioon tehtyä kirjausta osakaskuntien yhdistymisen tukemisesta ei tule käyttää perusteena neuvontapalveluita järjestävien tahojen välisen yleisavustuksen jakosuhteen muuttamiseen.**

SVK:n esitysten perustelut ja taustat

Lähtötilanne kalatalouden edistämisen rahoittamiselle ei ole lupauksia herättävä, sillä valtionvarainvaliokunnan tekemään talousarvioesitykseen vuodelle 2027 on hallituksen toimesta tehty poikkeuksellisesti muutoksia. Nyt lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä on

omistajakorvauksien osuutta jälleen kasvatettu, ja vastaava osuus on otettu pois niistä toimenpiteistä, joilla varsinainen kalatalouden edistäminen tulisi toteuttaa.

Viime vuonna vastoin hallituksen esitystä, josta myös maa- ja metsätalousvaliokunta muodosti kantansa, esitti maa- ja metsätalousministeriö budjetin käsittelyn seuraavassa vaiheessa valtionvarainvaliokunnan maatalousjaostolle uuden version kalastonhoitomaksuvarojen jakamisesta. Sen mukaisesti aiottiin, ja myöhemmin myöskin eduskunnan toimesta päätettiin kasvattaa omistajakorvausten osuutta alan muun rahoituksen kustannuksella. Kyse oli täysin poliittisesta ratkaisusta, jonka taustalla vaikutti vesialueiden omistajien vahva lobbaus. SVK:n syyskokous paheksui perusteetonta ja vahingollista omistajakorvausten kasvattamista jo ennen lopullista budjettipäätöstä ja varoitti ei-toivotuista seurauksista.
Omistajakorvausten lisärahoitus otettiin suoraan kalatalouden hankerahoituksesta, joilla toteutetaan vuosittain sekä alueellisesti että valtakunnallisesti merkittäviä projekteja kalatalouden ja kalakantojen hyväksi. Supistuneet määrärahat johtivat esimerkiksi siihen, että SVK:n erittäin hyvämaineinen ja tuloksekas kalastusohjaajatoiminta jouduttiin ajamaan alas tänä vuonna. Kyseisellä hankkeella on ollut suuri merkitys sille, että kymmeniä tuhansia lapsia ja nuoria on yhdessä kalastusseurojen kanssa saatua vuosittain innostettua kalastukseen. Kalastuksenharrastajat ovat pitkin vuotta tuominneet laajalti sen, että nuorisotoiminnan rahoitusta leikattiin – ja vieläpä täysin perusteetta. Opetus- ja kulttuuriministeriön uusimmassa Koululaiskyselyssä, johon vastasi 115 000 koululaista, kalastus oli yksi halutuimmista harrastuksista. Poikien keskuudessa se oli peräti yli 80 harrastuksen joukosta peräti sijalla 2–4, ikäryhmästä riippuen. Nyt edellytykset tähän suureen kysyntään vastaamiseen ovat heikentyneet merkittävästi. **SVK kysyy, että eikö kukaan ole huolissaan kalastusharrastuksen jatkumosta sekä uusien kalastonhoitomaksun lunastajien saamisesta? Ilman heitä ei nykymuotoinen kalatalouden edistäminen ole mahdollista.**

SVK muistuttaa, että käyttötarkoituksen 4 tarkoittamat kalavesien omistajakorvaukset eivät ole korvamerkittyä kalavesien hoitorahaa. Niitä maksetaan korvauksena yleiskalastusoikeuksiin kuuluvan viehekalastuksen aiheuttamasta kalastusrasituksesta. Varat myöntävä Elinvoimakeskus ei kalastuslain 83 §:n mukaan voi vaikuttaa korvausrahojen käyttöön, vaan omistajat voivat käyttää saamansa korvaukset haluamallaan tavalla. SVK haluaa myös tuoda tiettäväksi, että omistajakorvauksien osuuden kasvattamiselle ei ollut vuosi sitten, eikä ole nytkään olemassa mitään todellisia perusteita. Luonnonvarakeskuksen vuonna 2024 tekemän selvityksen mukaan kalastuspäivien määrä, joka kuvaa tätä rasitusta, on pudonnut 40 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Tällä logiikalla omistajakorvausten määrää pitäisi pienentää 40 prosentilla, joka esimerkiksi ensi vuodelle tarkoittaisi yli miljoona euroa lisää varoja kalakantojen vahvistamiseen ja kalastusharrastuksen edistämiseen. **SVK vastustaa jyrkästi omistajakorvauksien summaan sotkettua poliittista peliä, jota ohjaa ahneus koko kalatalouden edistämiseen tarkoitetun riittävän rahoituksen kustannuksella.**

SVK on budjettilausunnoissaan toistuvasti muistuttanut, että **kalatalouden edistämisen rahoitus perustuu yksinomaan kalastuksen harrastajilta kerättyihin kalastonhoitomaksuvaroihin. Näin ollen rahoituksen kulmakivenä on huolehtia siitä, että nykyisiä, uusia ja harrastukseen palaavia kalastajia riittää jatkossakin.** Tämä on mahdollista panostamalla kalastusharrastusta ja kalan käyttöä tutuksi ja tunnetuksi tekevään neuvonta- ja markkinointityöhön. Samalla on pidettävä hyvää huolta kalastusharrastuksen vetovoimatekijöistä (kalastamaan kannustava lupajärjestelmä ja vesistöjen saavutettavuus, helppo ja ymmärrettävä sääntely sekä hyvinvoivat kalavedet ja -kannat). Näihin käytettävissä olevan rahoituksen riittävyys on kokonaisbudjetin lisäksi kiinni jakosuhteista, jonka mukaan varoja jaetaan kalastuslaissa määriteltyihin eri käyttötarkoituksiin.

Kalastusharrastuksen rahoitukseen panostaminen on tärkeää ennen kaikkea sen positiivisten kansaterveydellisten ja yhteiskuntavaikutusten takia. Vapaa-ajankalastuksella on merkittävä voima

suomalaisten terveyteen ja hyvinvointiin, samalla se vähentää terveydenhuollon kustannuksia. Niitä ovat esimerkiksi kotimaisen kalan syömisestä saatavat terveydelliset hyödyt sekä harrastuksen ehkäisemä liikkumattomuus, joiden laskennallinen arvo on miljardiluokkaa. Kalastus vahvistaa luontosuhdetta ja sen syntymistä lisäten kiinnostusta ja aktiivisuutta luonnon säilyttämistä ja ennallistamista kohtaan. Vastuullisen kalastuksen tiedot ja hyvät kalankäsittelytaidot vahvistavat luonnonantimiin pohjautuvaa omavaraisuutta, jotka ovat tärkeitä myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Lisäksi ei pidä unohtaa, että vapaa-ajankalastukseen kytkeytyy palvelu- ja liiketoimintaa miljardien eurojen arvosta**. SVK katsoo, ettei tämänhetkinen kalatalouden rahoituspolitiikka ole linjassa Orpon hallitusohjelmakirjauksen kanssa, jossa on tunnistettu tärkeäksi panostaa vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksiin.**

SVK haluaa tuoda valiokunnalle tiedoksi, että vuoden 2016 budjettiin (10,4 milj. €) verrattuna on vuoteen 2026 mennessä kalatalouden edistämisen rahoitus vähentynyt yli yhdeksällä miljoonalla eurolla. Jakosuhdepolitiikasta johtuen alijäämä ei ole jakautunut tasaisesti eri käyttötarkoituksiin, vaan ainoa häviäjä on ollut käyttötarkoitukset 1–3, joihin kalatalouden edistäminen kulminoituu. Sen myötä kalastusharrastuksen edistämiseen, kalastuksenvalvontaan ja kalakantojen hoidon edistämiseen kalastuslain mukaisesti on siten ollut merkittävästi vähemmän rahoitusta, jota voi kutsua jakosuhdevelaksi. Harrastuksen edistämisen laiminlyönti myös selittää sitä, miksi toivottua määrää vapaa-ajankalastajia ei ole vuosittain saatu kalastamaan ja edelleen lunastamaan kalastonhoitomaksua.

Viimeisenä, mutta ei vähäisimpänä, SVK kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esityksessä on kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestäminen -käyttötarkoituksen (nro 3.) perään kirjoitettu seuraava lisäys ”ml. osakaskuntien yhdistymisen tukeminen”. Kirjaus viittaa vahvasti vesialueen omistajien etua ajavaan tahoon. SVK puolestaan on neuvontapalveluita järjestävistä tahoista se, jolla on ensisijainen intressi ja myös todistettavasti hyvät verkostot ja keinot toimia laaja-alaisesti kalastusharrastuksen hyväksi. Tämän työn edellytyksiä, joista hyötyy koko kalatalous ja sen rahoitus, ei tule heikentää yksisilmäisellä politikoinnilla.

Kalatalouden edistämistä koskevan talousarvioesityksen taustaa

Kalatalouden edistämisen (30.40.51) lähtökohdat vuodelle 2027 ovat sikäli suotuisat, että kiitos kalastajien aktiivisen kalastonhoitomaksulunastamisen, rahoituksen kokonaismäärä on kasvamassa. Talousarvioesityksessä vuoden 2027 kalastonhoitomaksukertymäksi arvioidaan 10,113 miljoonaa euroa, jonka pohjana on kalastonhoitomaksujen myyntimäärä vuonna 2025. Kuluvan vuoden 2026 kertymäksi arvioitiin 9,625 miljoonaa euroa, johon verrattuna vuoden 2027 kertymän arvioidaan kokonaisuutena kasvavan 0,488 miljoonaa euroa, eli 5,1 %.

Kalastuslain 82 § 1. momentin mukaan kalastonhoitomaksuina kertyneet varat käytetään seuraaviin käyttötarkoituksiin:

1) kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin;
2) kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin;
3) kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin;
4) kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastoimintaan perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille; sekä
5) valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi MMM voi käyttää maksuvaroja 2. momentin mukaisten menojen maksamiseen.

Kalastuslain 82 § mukaisiin käyttötarkoituksiin osoitettujen määrärahojen prosentuaaliset jakosuhteet (%) pohjautuvat kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietintöön vuodelta 2012 (Taulukko 1). Heti vuodesta 2016 lähtien on Metsähallitukselle kuitenkin osoitettu määrärahaosuus ollut suurempi alentaen erityisesti käyttötarkoituksien 1–3 osuuksia. Hallituksen esittämät määrärahaosuudet ovat sittemmin pysyneet vuosina 2016–2022 varsin vakioina. Poikkeuksena on vuotta 2018 koskeva talousarvioesitys, jolloin budjettilakiesityksenä annetun kalastonhoitomaksun hinnankorotuksen arvioidusta lisäkertymästä 70 prosenttia ohjattiin omistajakorvauksiin. Tämän seurauksena käyttötarkoituksien 1–3 jako-osuus putosi noin viisi prosenttia ja vastaavasti omistajakorvaukset nousivat viisi prosenttia. Tämä muutos palautui suunnilleen lähtötilanteeseen vuoden 2022 valtionvarainvaliokunnan mietinnön (VaVM 37/2022 vp) myötä, jossa edellytettiin kalatalouden edistämisvarojen enenevää ja riittävää käyttöä kalastusharrastuksen kannalta merkittävään neuvontaan ja kalastuksen valvontaan, eli käyttötarkoituksiin 1–3.

Taulukko 1. Kalatalouden edistämisen (30.40.51) talousarviot vuodesta 2016 alkaen kalastuslain 82 §:n 1. momentin käyttötarkoituksiin prosentuaalisina jakosuhteina esitettynä. Vuotta 2027 koskevat osuudet vastaavat lausunnolla olevaa hallituksen talousarvioesitystä.

Kalastuslaki 82 §	**Työryhmän esitys****	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**2027**
Käyttötarkoitukset 1–3 (kalatalouden edistäminen)	65,4	62,5	62,1	57,6	57,1	56,8	55,6	55,3	61,5	61,2	61,3	59,4	60,0
Käyttötarkoitus 4*** (omistajakorvaukset)	30,8	30,2	29,9	35,4	35,4	35,6	35,6	35,8	29,5	29,4	29,3	31,2	30,7
Käyttötarkoitus 5 (khm-kulut)	3,8	7,2	8,0	6,9	7,5	7,6	7,6	7,7	7,9	8,0	7,9	7,9	7,8
Summa (%)*	100	100	100	100	100	100	98,9	98,8	98,8	98,5	98,5	98,5	98,5

*Vuosien 2021–2027 osuuksien summasta puuttuva prosenttiosuus tarkoittaa määrärahaa, joka on varattu 82 §:n 2. momentin mukaisten menojen maksamiseen. Aiemmissa talousarvioesityksissä se on sisällytetty käyttötarkoituksiin 1–3, joten vuosien 2016–2020 talousarvioesityksissä ei käyttötarkoituksiin 1–3 osoitettu määräraha ole ollut täysimääräisesti niiden käytössä.

** Laskettu kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietinnöstä vuodelta 2012.

*** Käyttötarkoituksen 4 tarkoittamat kalavesien omistajakorvaukset eivät ole korvamerkittyä kalavesien hoitorahaa, vaan korvausrahaa viehekalastuksen (= maksullisen yleiskalastusoikeuden) aiheuttamasta kalastusrasituksesta. Varat myöntävä ELY-keskus ei kalastuslain 83 §:n mukaan voi vaikuttaa korvausrahojen käyttöön, vaan omistajat voivat käyttää saamansa korvausrahat haluamallaan tavalla.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Olli Saari
toiminnanjohtaja